

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Kedden Julius 25 -dik napján, 1815 -dik esztendőben.

Spanyol Ország.

Spanyol Király Eő Felsege, egy a' múlt Május 29-dik napján kiadott dekretom által, a' Spauyol Koronához tartozó minden tartományokban a' *Jésus* nevet viselő egyházi Rendet visszaállította. Azon dekrétomnak foglalata e' következő:

„Azon időtől fogva, hogy én az Istennek erántam, és az én leghűségesebb, 's legkedvesebb jobbágyaim eránt való különös, és megmerhetetlen könyörületessége által, az én őseimnek ditsőséges Királyszékebe ismét visszahelyheztettem; a' tartományokból, városokból, községekből és várakból, az Ersekektől, Püspököktől, 's más papi és világi személyektől, (kik a' magok fedhetetlenségeknak, hazaszeretőségeknak, és az én jobbágyaimnak e' földi örökké való boldogságokon való egyenes szívü részvételeknak legmegkülömböztettebb és legnyilvánosabb bizonyásjeleit adták) sokféle, szakadatlan előadások terjesztettek előmbe, a' mellyek által én igen buzgón megkérettem, hogy a' *Jésus* társaságát az én minden Státusaimban visszaállítani méltóztassam, egyszerűs mind minden hasznok is előmbe adattak, a' mellyek abból az én alattvalóimra háramlanának, és arra is ösztönöztettem, hogy azon példákat, a' mellyeket más Európai Monarkák a' magok Státusaikban tettek, és azt a' leg-

betsesebbet is kövessem, mellyet maga Pápa Eő Szeintsége is adott, a' midőn éppen nem késedelmezett volna, *XIV. Kelemen* Pápának, 1773-ik esztendőben, Julius 21-ik napján kiadott Brevéjét, melly által a' *Jésus* Társaságának regulás rendje eltöröltetett vala, azon nevezetes, a' mult esztendőben Augustus 7-ik napján kiadott: *Sollicitudo omnium ecclesiarum* nevet viselő rendelete által eltörölni.“

„Ezen sürgető kérések és ösztönözések nekem azt az alkalmatosságot nyujtották, hogy azon gonosz vádolásoknak nekem tudva volt hamisságokról tökéletesen meggyőződhessen, mellyekkel azt társaságot érdeklettek vala az ő vetelkedő társai és ellenzégek, avagy inkább a' Krisztus vallásának ellenségei, ezen vallásnak t. i. a' mellynek törvénye az én monarchiámnak, és a' melly olly nagy hathatósággal és állandósággal az én ditsőséges őseim oltalmaztanak, hogy ők azon minden hatalmasságoktól megismeretett, külömböztető *Katolikus* nevet nyerték, mellyeknek, Isten segedelmével, illendő megtartására én is erőssen vagyok elhatározva.

„Illyen módon én azoknak a' vádolásoknak már fellyebbirt hamis voltokról meg is győződtem és megismerem, hogy egyedül a' Vallásnak és a' trónusoknak igaz ellenségei voltak legyen azok, a' kik szüntelen azon iparkodtak, hogy rágalmozások,

fortélyok és ravaszságok által a' Jésus Társaságának jó híret 's nevéét megmotskolhas-sák, és annak ártatlan tagjait elszélyeszt-hessék és üldözhecsék. Ezt tanította a' tapasztalás; mert mihelyt a' Jésus Társasága az istentelenségnek győzedelme által meg-buktattatott, láttuk, hogy ugyan azon mó-don, és azon ösztönözésből, a' mult sze-rentséilen időkben felforgattattak a' trónu-sok. Mind ezek meg nem történhetek vol-na, ha a' Jésus Társasága, mint meggyőzhe-tetlen védelme a' Kristus Sz. Vallásának fenn-álhatott volna, mellynek állításai, regulái, tanúságai egyedül olly jó alattvalókat for-málhatnak, a' millyeknek az én jobbbá-gyaim, az egész Világnak tsudálkozásáról, az én távolléteomben is magokat mutatták."

„Magok a' Jésus Társaságának ellensé-gei is, a' kik az ellen való legnagyobb szemtelenkedéssel, és isten káromló be-zéllésekkel azok szent Szerzőjét, belső in-tézetét, és politikai befolyását megmotskol-ták vala, kéntelenek voltak az ő rövid idő alatt szerzett híres nevéét, az ő belső fogla-latosságainak tsudálkozásra méltó böltses-ségét, azon számtalan hasznokat, mellye-ket az ő reá bizott ifjuságnak neveltetése nyert, és azon nagy büzgőságot, mellyet az ő tagjai a' régi literaturának virágoztatá-sára fordították, kivallani és megesmérni, hogy öök a' szép tudományoknak előmenetelesítettésekben hasznosan fáradoztanak, és minden féle tudományokban jeles tani-tókat formáltak, ugy annyira, hogy ez a' Társaság valóban ditselkedhetik, hogy ő magánosan több jó Könyvszerzőket, mint a' szerzetes rendek mint együtt vétetve, elő-mutathat."

„Nem külömben az is bisonyos, hogy ez új világban ezen társaságnak fogják a' magok elmehéli talentomaikat, az emberi nemzetnek jóltévo hasznára ditsőségesen fordították légyen; hogy azon gonosz tse-ikedeteket, a' mellyek ő róllok költettet-tek, tsak keveseknek lehetett tulajdonita-ni, hogy a' Jesuitáknak nagyobb része a'

tudományoknak, a' Vallás titkaiban fogla-latoskodtak, és hogy ő nekik olly életre-guláik voltak, a' mellyek az embert büntől megtartóztatják, és erköltsiségre vezetik."

„Mind ezek mellett, minekntánna az én Felsőges Nagy Atyám azon igasságos és fontos indító okokat magánál megtartotta volna, a' mellyek által ő, a' maga királyi gondolkodása módja ellen is, azon rende-lésnek kiadattatására, mellynél fogva min-den Jesuiták a' Spanyol Státusokból szám-kivetettek vala, és azon további rendelé-seknek megtétetésekre is, a' mellyek az 1767-ik esztendőben, Aprilis 2-ik napján szerzett *Sanctio pragmaticában* foglaltat-nak, a' maga tulajdon kinyilatkoztatása sze-rint, kényszerített volt, és mivel én az ő istenfélő, és az ő uralkodói felséges és nehéz mesterségben való tapasztalásáról meg-győződve vagyok, nem külömben hogy ezen dolgot az ő tulajdonságai valamint az ő mivolta és következései szerint is az én Tanátomban megvisgáltattam volna a' vé-gett, hogy annak ítélettele után magamat bátran elhatározhasam, azért is, az én parantsolatimnak megküldése mellett, azon előmbeterjesztett kéreímes ebádások közül egynéhányat ő vele közlöttem, és nem kéteikedekek benne, hogy az én parantsolatimnal fogva azt fogja nekem az én Tanátom jóvasolni, a' mi az én kir. sze-mélyemnek, a' Státusnak, és az én alatt-valóimnak mind idei mind örökké való hasz-nokra, 's boldogságokra leginkább szolgál-ni fog. Minthogy pedig éppen nem vélhetem azt, hogy az én tanátom azon szüksé-gét, és közönséges hasznót, a' melly a' Jésus Társaságának helyreállítatásából szük-ségképpen származik, nem láthatná által, és minthogy én az iránt előmbé terjesztett únszolásokot szívemre kötöttem, azért azt a' parantsolatot kiadni meghatároztam, hogy mostantól fogva a' Jésus Társaságának rend-je mind azokon a' helyeken állíttasson visz-sza, a' melly helyekben az eddig kívánta-tott, minden az 1767. 2-ik Aprilisi prag"

matica Sanctióra, avagy más törvényekre s' királyi, azon dologban kiadott parancsolatokra való tekintet nélkül, a' mellyek ezennel eltöröltetnek, 's egész erejeket elvesztik, melly arra szükséges, hogy azon collegiumok, hospitiumok, professionalis, és noviciatusi házak, residenciák, misszionátusok, a' mellyek azokon a' helyeken, a' hol a' Jesuitáknak visszaállítatások kívántatott, ezelőtt állottanak vala, késedelem nélkül helyreállíthatassanak, mind ezek ugyan az alatt a' feltétel alatt, hogy mindazok a' házak, a' mellyeket ezen Rend az én Státusaimban birt vala, mindenütt állíttassanak helyre, és hogy valamint azok a' házak, a' mellyek ezen Dekretomnak ereje szerént fognak helyre állíttatni, ugy azok is, a' mellyek az én Tanátsom javulásának következésében is előbbi állapotjukba helyhezttetnek, azon törvényeknek és rendeléseknek legyenek alája vettelve, a' mellyeket én az én Tanátsom jóavallásának foglalatja szerint a' monarchiának nagyobb ditsőségére, és javára; és a' Jésus Társaságának hasznosabb vezéreltetésére, kiadni jónak találni fogok, a' végett, hogy azon védelmet, a' mellyet minden Státusaimban lévő szerzetes Rendeknek megadni tartozok, hathatóssá tehessem. Ezen rendelésemet annak betöltése végett, mind azokkal, a' kiket illet, fogjátok közölni. *Költ az én királyi palotámban, Majus 29-ik napján, 1815. (Aláírás) Én, a' király: — Don Tommaso Moyano.*

Jegyzés. A' Jesuiták avagy Jésus Rendjén lévő szerzetesek, a' kiket a' Tridentinumí Zsinat regularis Clericusoknak nevez, 1534-ik esztendőben állíttattak fel *Loyola Ignacz* által, a' ki egynéhány esztendőig katona volt, hanem 1534-ikben a' hadi szolgálatot elhagyván a' papi rendbe állott. *III. Pál* Pápa 1540-ik esztendőben az ő általa felállított egyházi rendet nem csak helybenhagyta, hanem sok privilegiumokkal is megajándékozta. A' szokott fogadásokon

kívül, magát arra is kötelezte ez a' Rend, hogy igyekezni fog a' nemkatolikusokat megteríteni, és missziókba menni. Eleitől fogva sokat tziódtak a' több papi renellekkel, kiváltképpen a' *Sz. Domonkos* szerzetén lévőekkel a' *Chinai* pogánynemzetek megterítések miatt. Ugyan ezen tekintetből kéntefenek voltak 1759-ik esztendőben Angliából és *Portugalliahól* kimenni. Hasonló szerentsé lenség érdeklette őket, *Portugallia*-ban, *Frantzia* országban, 's végtére egész *Német* országban is; 1767-ik esztendőben *Európában* a' *Spanyolországi* Státusokban, sőt végtére *Amerikában* is. A' melly Státusokból kihajttak, azokban lévő birtokaik is confiscáltattak.

Mivel a' legtudósabb ifjakat szokták a' magok Rendjébe felvenni, a' tanuló ifjuság oktatásokra is igen alkalmasok voltak, 's az ő iskoláikból a' legtudósabb ifjak származtak a' politika dolgoknak folytatására is. Végtére *XIV-dik Kelemen* Pápanak uralkodása alatt a' *Bourboniai* házból származott uralkodó Fejedelmeknek süsgetésekre ez a' másként sok részben hasznos papi Rend 1773-ik esztendőben eltöröltetett. Az az uralkodó ház, a' melly akkor annak eltöröltetését leginkább sürgette, most az a' ház fogadta bé a' maga Státusai-ba. A' *Betsi Congressusban* is sürgette ez a' Rend a' maga visszaállítatását; de mivel az a' Congressus félbe szakadt, minémü választ vett legyen, nem tudjuk.

Frantzia Ország.

A' *Párisi capitulatio*, avagy katonaegyezésnek megkésztése előtt, 's annak utánna is következett történetekről, a' mellyeknél fogva 18-ik *Lajos* király uralkodása minden tsendességben ismét helyreállíttatott, darabonként kijött tudósítások között e' következők emlékezetre méltók: *Julius* 1-ső napján, a' hadi Minister *Marsak*

Davoust, *Lord Wellington*hoz írott levelében, ettől fegyverszünetet annál fogva kívánt, hogy a' háborúnak, a' mellyet a' szövetségesek Fr. Ország ellen viselnek, okai a' *Napoleon* Császár lemondása utána már többé lenni megszűntek. — *Lord Wellington* a' következő napon azt a' feleletet adta, hogy minekelőtte ő a' fegyvernyugvás eránt alkudozhatna, szükség legyen erősebb fundamentumokat projectálni, és azon állást is kijegyezni, a' mellybe a' Fr. armada magát helyeztesse. Szóval pedig a' *de la Tour Maubourg* urhoz ezeket mondotta: „Mindeneknek előtte szükséges, hogy a' *Bonaparte* elutazása megbizonyosodjon, mivelhogy a' Főhadiszállásban mind addig azt hiszik, hogy ő a' Fr. armadát vezérli.“ Azonközben mind tovább tovább tartott a' bizontalanokodás. A' Fr. armadák e' f. h. 2-ik napjától fogvást a' *Montrougei* síkmezőn állottanak vala. A' *Vandamme* és *Gerard* Generalisok korpusai is ott táboroztak. A' *Boulognei* erdőt foglalva tartotta a' Fr. lovasság. A' szövetséges armadák a' dombok mentében, a' Frantziák síkon állottanak. A' *Chailloni* halmok, a' honnan mind a' két táborhelyre jól lehetett látni, nézőkkel bélelve valának. A' szövetségesek által elfoglalt falukon lobogott a' fehér zászló.

Egész Julius 3-ikáig, mind illy bizonytalanságban maradt. Az armadák szem közt állottak egymással; a' Fr. Lovasság a' *Seine* vize mentébe előfelé nyomult az ellenség felé. Ha ebben a' szempillantásban a' megütközésre, jel adatott volna, végső veszedelembe ejtette volna ez Páris városát; de ez szerentsénkre még is meg nem történt; azon egész napon jártak egy főkvártélyból a' másikba a' Frantzia és ellenséges Generálisok, 's mind két felől való szélső vigyázók egymással ittanak. A' meg egyezésnek reménysége mind inkább inkább nevedett. Az is közértesre esett, hogy olly parantsolat adatott legyen ki, melly szerint minden még Francia Ország-

ban lévő, 's *Napolcon* által megtartóztatott Anglusok szabad lábra állittassanak. Délután három óra tájban az a' hír futott el, hogy több Marsalok praelimináris projektumokat már meg tettek legyen. Ezeket *Lord Wellington* a' maga hadi sorai közt végig vezettette, és megmutatta nekik azokat az irásokat, a' mellyekben azon seregeknek száma foglaltatott, a' mellyek naponként segítettetésére érkezni fognak. Ezek után haditanáts tartatott, mellyben a' legtapasztaltabb hadi Vezérjeink lehetetlenségnek megmutatták lenni, hogy *Páris* védelmezethessék. Még is mindazáltal a' katonai egyezsuek, avagy *Páris* városa feltételek alatt való feladásának végbe hajtása még sokáig halasztódott. Végtere azt végzette a' Kormányzék, hogy *Bondi*, *Guillemint*, és *Bignon* urak, a' végett elküldetessenek, a' 3-ik és 4-ik Julius között való éjtzakán mind tsendesen állott; a' nép mind a' két armadabéli örálók tuzeinek nézegetésében, foglalatoskodott, a' Kormányzék pedig az alkudozásoknak szerentség végbevittetésén munkálódott; a' kúrirok ide 's tova ben jártak; a' kommissio szakakatlan ülés, a' Miúisterek is gyűlésben voltak, 's éjfélt után két óraker az egyezés aláíratatása értésünkre esett 's a' többi.

A' mult holnapnak 25-ikén, *Bonaparte* a' Páris körül lévő Francia armadához e' következő hirdetményt küldötte *Malmaisonból*:

„*Napoleon* a' Páris köfalai alatt levő derék armadához.“

„Katonák! A' midőn én azon szükségnek, melly engem' a' derék armadától eltávoztat, engedek, egyszersmind viszem azt a' szerentsés bizonyosságot magammal, hogy ő azon helyes szolgálattétele által, a' mellyet a' haza vár 's kíván ő tőlle, azon ditséretre méltónak fogja magát mutatni, a' mellyet magok az ellenségeink se tagadhattak meg.“

„Katonák! Én bár távollétemben is fogom a' ti lépéseiteket követni. Én minden korpusaitokat ésmérem, és egyike sem fog az ellenség ellen valamely nevezetes lépést tenni a' nélkül, hogy én azon vitézséget, mellyet kimutatott, nékie ne tulajdonítsam. *Mi megrágalmaztattunk*; ti és én. A' rossz gondolkozású emberek, kik a' mi igyekezetünket nem tudták megbérsülni, a' ti hozzám való hajlandóságokat úgy nézték mint olly búzgóságot, mellynek tzelja en egyedül volnék. Bár a' ti győzedelmeitek tanítsák meg őket, hogy ti mindeneknek előtte a' hazának szolgáltatok, a' midőn ti nekem engedelmeskedtek, és hogy én, ha valamely részben én hozzám hajlandók voltatok, azt az én *Frantzia* országához, ugy mint minnyájunk közönséges anyához való tüzes szeretetemnek köszönöm.“

„Katonák! Még tsak egynéhány erőlködések lesznek szükségesek, és *azon egész szövetség* eloszlik! *Napoleon* fog titeket azon tsapásoknál fogva, a' mellyeket tesztek, megesmérni. Szabadítsatok meg a' *Frantziák* ditsósségeket és függetlenségeket. Mind végig maradjatok olyanok, a' mellyeneknek én 20 esztendőktől fogva titeket lenni ismérlek, 's úgy meggyőzhetlenek lesztek.“

Első Napoleon.

18-ik *Lajos* Fr. Királynak *Párisba* lett bemeneteléről a' *Moniteurnek* 9-ik *Juliusi* darabjában ezeket olvassuk: „Tegnap, úgy mond, délutánn 3 óraker tartotta a' király a' maga fővárosába való bemenetelét. Azon uap délutánn 2-óraker indúltki *St. Denisből*, Eő Felségének számos fegyveres tsapatok mentek eleibe, és a' hol a' hiv tselédekhez kaptolták magokat, a' kik az Eő Felsége udvari tselédjeihez tartoztak, egyéberánt semmi czeremonia nem tétetett. Ezt a' familia innepét a' közönséges szeretet, és a' közönséges örvendezés, nagyon megekesítették. A' király kotsija előt és utánna, az Eő Felsége testörzői marsiroz-

tak, hintaja mellett sok Marsallok, Generalisok, és Stabalis tisztok voltak. A' kotsi az öröm poharától megrészegedett, sokaság közt lassanlassan ment. Mindennek süvege mellett fejr kolkárda avagy bokréta függött, és következő örvendetes szavak töltötték bé a' levegő eget: „*Vive le Roy*, az az, éljen a' király. A' *St. Denis*i magistratus fogadta el ő Felségét, a' Prefektus pedig Gróf *Chabrol* köszöntötte.

„Jul. 9-ikén Eő Felsége a' *Monsieur* (így neveztetnek Fr. Országban a' Király után következő királyi hercegek) és a' *Berry* Herceggel, és a' Fr. Orzági Nagy-Elmosináriussal a' *Rheimsi* Érsekkel, számos Marsalokkal, Generalisokkal, és több hiv tselédekkel egyetemben a' *Párisi* Főtemplomba ment a' Sz. Misének hallgatására. Igen sok ember nézte ezt az egyházi pompát, mellyről semmi tudósítás ki nem adatott előre.“

„Minekutánna 18-ik *Lajos* király *St. Denisbe* megérkezett volna, a' kormány-széknek kommissiója a' maga Elölülője *Fouché* által béjelentette, hogy szelleyelozlott, mind a' két kamara még akkor is gyűlést tartván következő hirdetményt adatottki: „*Elölülő Uram!* Mi mind ekkorig azt hittük, hogy a' szövetséges Fejedelmek azon Fejedelemtől, a' ki ennekutánna Fr. országban uralkodjon, egymásközt meg nem egyeztek. A' mi meghatalmazott követjeink is, a' kik azon Fejedelmeknek udvarokból visszatértek, hasonló tudósítást hoztak hozzánk.

„Azonközben a' szövetséges Fejedelmeknek Ministerjeik és Generalisaik abban a' Conferentziában avagy gyűllésben, mellyet a' kommissióknak előlülőjével tartottak vala, világosan kimondották, hogy azok a' Fejedelmek magokat arra kötelezték, hogy 18-ik *Lajos* t a' kir. székbe vissza helyheztetik, és hogy Eő Felsége ma este, vagy holnap reggel az Ország fővárosába bé fog jönni. A' külföldi hadiseregek a' *Tuillériának* azt, a' szaláját, a' mellybe a' kormánysek a' maga üléseit szokta tartani

elfoglalták. Ezenkörnyülállások közt egyéb hatra nints, hanem hogy hazáuknak sok szerentsét kívánnunk, és mivel a' mi ténátskőzásokunk már most nem szabadosok, szelljeloszóihatunk. — Az Eszlingi Hertzeg (Marsall *Massena*) az iránt parantsolatot veit hogy a' közonséges tsendesség, bátorság, és rend fenntartására gondot viseljenek. Szerentsém vagyon Praeses Uram, hogy az Ur eránt való tiszteletemet megújítsam. A' kormányzsek kommissiójának Előülölője. Aláirtak : *Otrantói Ug*; Gróf *Grenier*; *Quiette*; *Carnot*, *Caulincourt Vincenzuai Herezeg*.

Az úgy nevezett *le Messenger du soir* Párisi közonséges leveleknek e' f. h. 11-kén kiadott darabjában egy contributio avagy adófizetes emfítetik, a' melly *Páris* városára vettetett volua, egyszersmind az is mondatik az emfített újsaglevelekben, hogy, a' mint közonségesen beszéllik, a' melly várost vagy tartományt foglalt el valamellyik a' szövetséges armádák közül, a' tulajdon maga számára veszi fel attól a' hadi contributiot. A' *Versailles* városa, fog, a' mint mondják, 2,500,000 frankot, 's a' körülette fekvő vidék 4,00,000; a' *Senlisi* vidék szintúgy 4,00,00 hadi adóul fog fizetni. Némellyek azt állatják, úgymond, az emfített újsaglevél, hogy *Párisban*, (a' melly városra, közonséges hírek szerint, 100 milliő frank vettetett) és Departementekben is az egész hadiadót tsak azok kén-telenek lesznek meg fizetni, a' kik a' *Bonaparte* tronusra való viszsza helyhezteté-ére voksonanak, és a' mellyeknek száma 1 milliő 200,000 személyekből áll. Ha ez igaz volna, úgymond azon újsaglevél, úgy lehetne azt mondani, hogy a' szövetségesek tsak azért jöttek mihozzánk, hogy a' tör-

vényeket és az igasságot fenntartsák közöttünk, szinte úgy, valamint eljöttek, hogy a' politia rendtartást, és a' koronára való örökös jussokat helyre állithassák.

Azt mondják, hogy e' h. 11-kén, *Bonaparte* familiájából három személy meg *Párisban* lett légyen, t. i. *Fesch* Card-nalis, *Bonapartenak* édesanyja, és a' volt Hollandiai királynak hitvese, *Hortensia*.

Saintesből e' h. 6-ikán írják, hogy ottan több kotsik keresztül utaztanak légyen, mellyek a' mint mondtak, a' *Párisi* bankból, vagy pénzváltó házból való penzel megvalának rakva, és a' nemzeti gárdistáktól megállittattak. A' legelsőben volt *Montholon* aszszonyaság. Ez az aszszony 's az ő tselédjei kenszerittettek megállani, a' többiekkel együtt. A' midőn passusleveleket tőlök kértek, ezek vonogatóidván, tivodásra jutott a' dolog. Azonban egyik az utazók közül kívánt a' híróval beszellelni. Abból végre kitettzett, hogy azonszemély *Bonaparte József* volt, a' ki *Niortból* odaérkezett, és *Rochefortba* a' maga testvérjéhez *Napoleonhoz* menni szándékozott.

Ugyan is ezen utolsó városba e' h. 7-ikén egy ifjú ember, a' ki *Napolconnal* hajóra szállott, a' maga testvér nényéhez írott levelében (melly levelet ugyan azon *Messenger du soir* nevű újság adott ki) ezeket mondotta : „En tölem már többé levelet nem vehetsz. Fél óra mulva már útnak indúlunk. Küldj nekem *New-Yorkba* Északi (Amerikába) annyi ajánló leveleket, a' mennyire szert tehetsz. Holnap virradóra már jó meszsze leszünk. Ennekutánna tsak *New-Yorkba* irj nekem.

Jul. 22-dik napján adtak 100 Forint Huszas pénzért 324 1/2 forintot Váltóztudalában. Egy Csász. aranyért 14 forintot 45 krt.